

О. В. Щепка,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ORCID 0009-0003-3616-6395,
e-mail: shchepka_o_v@aspirants.pstu.edu,

С. О. Сало,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ORCID 0009-0000-2872-0470,
e-mail: salo_s_o@aspirants.pstu.edu,
ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет», м. Дніпро,

С. І. Григір,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ORCID 0009-0003-8740-543X,
e-mail: hsi@olis-group.com.ua,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет», м. Херсон

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. Нестабільність та складність прогнозування зміни середовища функціонування українських підприємств потребує від їх систем економічної безпеки дотримання такого принципу менеджменту як адаптивності, тобто здатності своєчасно реагувати на зміну середовища функціонування на основі вдосконалення внутрішніх процесів та коригування системи управління. Окрім цього, для більшості українських підприємств адаптація уможливує виживання та формує основу для розвитку, сприяє узгодженню внутрішніх інтересів учасників, створює баланс в інтересах підприємства та суб'єктів зовнішнього середовища.

У розробленні та реалізації стратегії розвитку підприємства адаптація забезпечує відхід від жорсткого встановлення переліку основних показників із чітко визначеними очікуваними результатами на користь поетапного виконання завдань із можливістю гнучкого корегування, відповідно до зміни ситуації, але без суттєвого коригування загальної орієнтації у розвитку. Зважаючи на те, що результуючою складовою системи економічної безпеки українських підприємств виступає фінансова безпека, то актуальним є розгляд теоретичних аспектів реалізації адаптивного управління фінансовою безпекою промислових підприємств задля посилення можливості їх виживання, виконання тактичних завдань та досягнення стратегічних цілей в умовах критично високої динаміки середовища функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблематика адаптації та адаптивності у різних сферах діяльності розглядається у публікаціях таких науковців як: Р. Акофф [1], С. Алексеев [2], М. Альберт [7], О. Галицький [3], П. Друкер [4], Г. Козаченко [6], О. Ляшенко [6], М. Мескон [7], С. Оліферук [8], Є. Пастухова [9], В. Пономарьов [6], М. Турко [10], Ф. Хедоури [7], Н. Яркіна [11], В. Ячменьова [12] та деяких інших.

В ретельно вивчених наукових розвідках зосереджується увага на розгляді різних аспектів пристосування соціально-економічних систем до зміни умов існування й розвитку, прогнозуванні можливих результатів та розробленні практичних рекомендацій щодо контролю за такими процесами. Поруч з цим, на сьогодні недостатньо дослідженою є сфера застосування адаптаційного управління фінансовою безпекою підприємства, попри те, що саме фінансова складова у структурі економічної безпеки є визначальною для стабільного функціонування й розвитку.

Метою статті є послідовний розгляд ряду базових понять як то адаптація, адаптивність, адаптація підприємства, адаптивне управління для формування теоретичних основ застосування адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економіці трактування терміну «адаптація» характеризується певною неоднорідністю. У значній кіль-

кості трактувань адаптацію подають як процес, який спрямований на внесення змін у систему для її пристосування до умов функціонування. Оскільки умови функціонування є змінними, то адаптація має бути постійною. Одночасно з цим, окремі визначення, в контексті поставленого завдання щодо уточнення змісту терміну «адаптивне управління фінансовою безпекою підприємства» потребують докладнішого розгляду.

Так, П. Друкер висловлює думку, що «... керівники тепер повинні управляти порушеннями безперервності, а зміни в управлінні стали головною турботою тих, хто з цим пов'язаний» [4, с. 57].

Тобто, П. Друкер вбачає в процесі управління не лише потребу виконання поставлених завдань, але і їх досягнення в умовах непередбачуваної зміни. Зазначене твердження знаходить підтримку і у висловлюванні Р. Акоффа, який доводить, що «... адаптація до швидких змін у зовнішньому середовищі вимагає від нас швидкого та значного корегування того, що ми робимо, і того, як ми це робимо» [1, с. 62]. Доцільно звернути увагу і на позицію В. Ячменьової, яка розглядає адаптацію як «... процес або дію підприємства, яка не може бути постійною величиною і змінюється в просторі та часі» [12, с. 122]. Цей момент доволі важливий, адже йдеться не про односпрямовані зміни в системі, а про ті зміни, які є актуальними на певний момент часу та дають змогу «вижити».

Окрім цього, досвід адаптації, окрім найбільш загальних параметрів, є актуальним для певної системи і не завжди може бути застосований іншою, що потребує використання індивідуального та науково орієнтованого підходу. Б. Алексеев доводить потребу розуміти під адаптацією «... процес розробки і здійснення заходів, спрямованих на змінення внутрішнього середовища підприємства відповідно до вимог зовнішнього середовища» [2, с. 11].

Слід докладніше зосередитися на такому підході, адже в ньому акцентовано увагу на потребі внутрішніх змін задля пристосування до впливу суб'єктів зовнішнього середовища.

Здійснене узагальнення дало можливість виокремити аспекти застосування терміну «адаптація», які безпосередньо дотичні до проблеми управління фінансовою безпекою підприємства.

Основний зміст виокремлених аспектів полягає в тому, що зміни стосуються всієї системи, її окремих компонентів, впливів та зв'язків між керуючою та керованою підсистемою, набувають постійного характеру та призначені забезпечити її існування та розвиток.

У науковій літературі одночасно з терміном «адаптація» застосовуватиметься і спільнокореневе слово «адаптивність». Окремі науковці не вбачають різниці у сфері їх застосування, але результати здійсненого узагальнення поставили під сумнів доцільність їх ототожнення. Як зазначалося вище, адаптація тлумачиться як процес, здійснення певних змін у системі, її управління та структури

тощо. Стосовно адаптивності можна говорити про якісну характеристику певної системи.

Наприклад, В. Ячменьова подає таке тлумачення – «... характеристика діяльності підприємства, здібність (властивість економічної системи) його до самозбереження, пристосування, структурної перебудови, перетворення, пристосування в умовах нестабільності» [12, с. 25]. До якісних характеристик системи належать: збереження цілісності та збалансованості системи, здатність оновлюватися та вдосконалюватися, бути гнучкою, мобільною, оперативною та забезпечувати адекватну реакцію на зміну зовнішнього середовища. Відповідно до цих міркувань адаптивність можна визначити як здатність системи здійснити адаптацію, тобто, з погляду управління, розробити й реалізувати комплекс рішень, зокрема нестандартних, спрямованих на зміну керуючої та керованої підсистем, процесу впливу, організаційного та ресурсного забезпечення.

В окремих визначеннях адаптивність подається як властивість, яка дає змогу пристосуватися до змін не лише зовнішнього середовища, але й адекватно реагувати на зміни внутрішньогосподарських процесів.

Така позиція простежується у трактуванні адаптивності М. Турко – «... категорія, яка характеризує його здатність як відкритої системи пристосовуватися до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі для забезпечення бажаної ефективності діяльності» [10, с. 39]. Цей момент важливий для адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства, яке має формувати основу для адекватного захисту від негативного впливу не лише зовнішніх, але й внутрішніх загроз.

Перш ніж розглянути сутність адаптивного управління, коротко охарактеризуємо підходи щодо тлумачення терміну «адаптація підприємства». Потрібно зазначити, що здебільшого тлумачення цього терміну максимально наближене до розглянутих вище підходів стосовно суті адаптації загалом, тобто йдеться про процес пристосування до змінних умов фінансово-господарської діяльності. Одночасно з цим, заслуговують на увагу окремі визначення, які дотичні до виконання поставленого в науковому дослідженні завдання.

Так, С. Пастухова обґрунтовує визначення адаптації підприємства як «... процес пристосування економічної системи, її підсистем та окремих елементів до мінливих умов зовнішнього чи внутрішнього середовища з метою забезпечення виживання системи, забезпечення стійкості та встановлення динамічної рівноваги між системою та середовищем» [9, с. 78].

У цьому визначенні для нас цікавими є два моменти: по-перше адаптація уможливує виживання підприємства, що безпосередньо пов'язано з процесом забезпечення економічної безпеки; по-друге, автор зазначає можливість досягнення стійкості та нового стану рівноваги за результатами реалізації певної сукупності заходів, що також відповідає на-

шій позиції стосовно акцентування уваги на фінансовій стійкості, стабільності, рівновазі та надійності.

Г. Козаченко доводить [6, с. 50], що для здійснення адаптації є економічна безпека підприємства, що стає можливим завдяки «... підвищенню ефективності використання ресурсів, забезпеченню балансу інтересів з суб'єктами зовнішнього середовища, зміцненню або збереженню його ринкових позицій для забезпечення конкурентоспроможності продукції». Запропонований перелік пріоритетних заходів можна застосовувати і щодо адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства.

Складність реалізації процесу адаптації потребує розгляду суті терміну «адаптивне управління», тобто таке, що і забезпечує реалізацію заходів та досягнення очікуваного результату.

Адаптивне управління українськими підприємствами сприймається як щось нове та інколи незрозуміле, але його історичні корені сягають глибокої давнини. Зупинимось лише на тому моменті, що наукові основи формування адаптивного управління були закладені Е. Мейо із подальшим розвитком Д. Мак-Грегоров, Ф. Герцбергом, С. Арджирісом, А. Маслоу, Р. Блейком, Дж. Мутаном та іншими дослідниками. У сучасних умовах англійські науковці Т. Бернета Г. Сталкер [7, с. 345], окреслюючи взаємозв'язок між змінами організаційної структури та зовнішнього середовища функціонування, обґрунтовують, що в різних умовах і за різної динаміки змін доцільним є вибір оптимального варіанта організаційної структури.

Окрім цього, змінними мають бути й стилі, методи та інструменти управління, гнучкими завдання, тактика та стратегія. Тобто актуальним стає не лише зміна впливу керуючої підсистеми на керувану, але й видозмінення самих структур кожної з підсистем, які мають максимально пристосовуватися до умов функціонування певного суб'єкта господарювання.

Вищезазначене підтверджується у позиції М. Мескона, який доводить, що «... сутність сучасного управління полягає в адаптації, оскільки постійні зміни зовнішніх умов і внутрішнього середовища функціонування в соціально-економічних системах систематично призводять їх до кризових ситуацій» [7, с. 35]. Тобто, можна стверджувати, що гнучкість в управлінні стає тотожним виживанню системи, а відтак і основою для розвитку.

Різні підходи до змісту адаптивного управління чітко простежується у сформованих закордонними науковцями моделях. Зупинимось лише на окремих, суть яких дотична до адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства. Так, в основі моделі Врума-Йеттона-Яго [3, с. 40] містяться управлінські рішення, які забезпечують досягнення поставлених завдань, що є неможливим без внесення змін у процес їх розроблення, прийняття та реалізації, тобто видозмінення дій управлінського персоналу.

У моделі BSC адаптивне управління пов'язане з процесом забезпечення економічної безпеки підпри-

ємства, а в моделі Фіддлера – основну увагу акцентовано на стилі, особистих якостях, посадових обов'язках та політиці взаємодії управлінського персоналу з об'єктами управління. Виявлено, що кожна модель характеризується певними відмінностями, але всіх їх об'єднує те, що процес управління має бути гнучким і максимально пристосованим до змін як зовнішнього, такі внутрішнього середовища.

Проведене дослідження дало змогу виявити наявність певним чином відмінних підходів до трактування змісту терміну «адаптивне управління». Коротко охарактеризуємо кожен із визначених підходів, адже їх поєднання дасть основу для власного визначення суті похідного терміну «адаптивне управління фінансовою безпекою підприємства».

Перший підхід, який можна вважати найбільш наближеним до традиційного розуміння управління загалом, пов'язує адаптивне управління з процесом прийняття управлінського рішення. Н. Яркіна доводить, що результатом цього процесу має бути «... цілеспрямований керуючий вплив ... на зміну параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища» [11, с. 132].

Цей підхід також максимально враховує розуміння сутності адаптації загалом та адаптації підприємства зокрема. Другий підхід, який чітко відображений у праці [5, с. 42], характеризує особливість адаптаційного управління, яка полягає в пристосуванні суб'єкта управління до особливостей та змін в об'єкті для поліпшення результативності управління та збереження системи загалом.

У контексті поставленого завдання – це важливий параметр адаптивного управління, адже він обумовлює потребу вдосконалення не лише процесу впливу суб'єкта управління на об'єкт, але і посилення зворотного зв'язку із переглядом принципів, методів та інструментів взаємодії, тобто внесення змін у дії суб'єктів безпеки.

Третій підхід обґрунтовує потребу застосування адаптивного управління через обмеженість інформаційного забезпечення та внесення змін у процес реалізації певних управлінських рішень внаслідок надходження додаткових даних.

В основі четвертого підходу міститься сприйняття адаптивного управління як гнучкого й інноваційного, яке здатне пристосувати підприємство до нової ситуації, зокрема і в умовах кризового стану.

Останній – п'ятий підхід безпосередньо дотичний до безпекознавства, адже вбачає в цьому виді управління можливість збереження підприємства як соціально-економічної системи.

Узагальнюючи можна стверджувати, що багатоаспектність підходів у трактуванні адаптивного управління формує необхідну основу для обґрунтування можливості його застосування у сфері управління фінансовою безпекою українських підприємств.

Нами застосовано комплексний підхід, тобто коли послідовно вибудовується взаємозв'язок між усіма раніше розглянутими поняттями та сформованими для них авторськими трактуваннями, що і за-

безпечує потрібне підґрунтя для розуміння суті адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства.

Якщо управління фінансовою безпекою нами визначено з орієнтацією на досягнення та підтримання на потрібному рівні фінансової безпеки, то адаптивне управління спрямовано на науково обґрунтовану зміну в системі управління. Поліпшення результативності дій суб'єктів безпеки стає можливим через оптимізацію організаційної структури, перегляд стилю управління, оцінку ефективності застосування певних методів тощо.

Відповідно до запропонованого визначення, мету адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства доцільно визначити як удосконалення системи управління фінансовою безпекою для узгодження її ключових параметрів зі змінами у зовнішньому середовищі функціонування підприємства та посиленням взаємодії між внутрішніми складовими. Основне завдання можна сформулювати так – внесення змін у функціонування системи управління фінансовою безпекою підприємства для підтримання спроможності суб'єктів безпеки розробляти та виконувати рішення, спрямовані на досягнення й підтримку фінансової стійкості, стабіль-

ності, рівноваги та надійності попри зміни в зовнішньому середовищі та розвитку внутрішніх процесів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Можна вважати хибною позицію менеджерів українських підприємств, які розуміють адаптацію як прийняття окремого управлінського рішення у відповідь на зміну одного із параметрів взаємодії підприємства і зовнішнього середовища.

Адаптацію в найбільш загальному варіанті доцільно розуміти як послідовну науково-організовану програму дій, яка стосується основних складових підприємства як соціально-економічної системи, результатом реалізації якої має стати пристосування до змінених умов ведення фінансово-господарської діяльності.

Ці параметри були покладені в основу послідовного обґрунтування авторського розуміння суті адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства, в якому враховано як базові аспекти адаптації та адаптивності будь-якої соціально-економічної системи, так й специфіку управління фінансовою безпекою.

В подальших дослідженнях увагу доцільно приділити розробленню механізму адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства.

Література

1. Акофф Р. Планирование будущего корпорации: пер. с англ. М.: Мысль, 1985. 320 с.
2. Алексеев С. Б. Адаптивне управління конкурентоздатністю підприємства: монографія. Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. 170 с.
3. Галицький О. М. Теоретико-методичні аспекти адаптивних моделей управління. *Агросвіт*. 2017. № 1-2. С. 39-43.
4. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке: пер. с англ. М.: ИД «Вильямс», 2004. 272 с.
5. Сурмін Ю. П., Бакуменко В. Д., Михненко А. М. Енциклопедичний словник з державного управління. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
6. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. Київ: Лібра, 2003. 280 с.
7. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: пер. с англ. М.: Дело, 1992. 702 с.
8. Оліферук С. І. Адаптивне управління розвитком сільського господарства: сутність та ознаки. *Ефективна економіка*. 2012. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1648>.
9. Пастухова С. А. Адаптація економічної системи до змін навколишнього середовища. *Сучасні наукові технології*. 2006. № 5. С. 77-80.
10. Турко М. О. Теоретичні підходи до визначення категорії «економічна адаптивність підприємства». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. №4. URL: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/1_2016/04.pdf.
11. Яркіна Н. М. Управління підприємством як економічна категорія (теоретичні аспекти). *Держава та регіони*. 2014. № 1 (76). С. 130-136.
12. Ячменьова В. М. Ідентифікація стійкості діяльності промислових підприємств: монографія. Сімферополь: Доля, 2007. 384 с.
13. Бондар Ю. А., Дорошенко Т. М. Економічна безпека підприємства як фактор забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2022. № 1 (78). С. 70-82. DOI: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2022-1-70-82>.
14. Гуцалюк О. М. Організація управління економічною безпекою корпоративного інтеграційного розвитку. *Управління розвитком*. 2016. № 2 (184). С. 66-74.
15. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А. Безпековий менеджмент авіаційного транспорту в контексті сталого розвитку національної економіки. *Управління економікою: теорія та практика. Чумаченківські читання*. 2020. С. 82-94. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2020.82-94>.
16. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Томарева-Патлахова В. В. Соціально-економічна безпека персоналу в системі формування та розвитку кадрового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2024. № 1 (12). С. 83-102. DOI: <https://doi.org/10.32755/sjeducation.2024.01.083>.

References

1. Ackoff, Russell L. (1985). Planirovaniye budushchego korporatsii [Creating the Corporate Future: Plan or be Planned]. Transl. from English. Moscow, Mysl.
2. Alekseev, S. B. (2007). Adaptivne upravlinnia konkurentozdatnistiu pidpriemstva [Adaptive management of enterprise competitiveness]. Donetsk, DonNUET. 170 p. [in Ukrainian].
3. Halitskyi, O. M. (2017). Teoretyko-metodychni aspekty adaptivnykh modelei upravlinnia. [Theoretical and methodological aspects of adaptive management models]. *Ahrosvit – Agroworld*, 1-2, pp. 39-43 [in Ukrainian].
4. Druker, P. (2004). Zadachi menedzhmenta v XXI veke [Management tasks in the 21st century]. Transl. from English. Moscow, PH "Williams". 272 p.

5. Surmin, Yu. P., Bakumenko, V. D., Mykhnenko, A. M. (2010). Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedic dictionary of public administration]. Kyiv, NASU. 820 p. [in Ukrainian].
6. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., Liashenko, O. M. (2003). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia [Economic security of the enterprise: essence and mechanism of provision: monograph]. Kyiv, Libra, 280 p. [in Ukrainian].
7. Meskon, M., Albert, M., Khedouri, F. (1992). Osnovy menedzhment [Fundamentals of management]. Transl. from English. Moscow, Delo, 702 p.
8. Oliferuk, S. I. (2012). Adaptivne upravlinnia rozvytkom silskoho hospodarstva: sutnist ta oznaky [Adaptive management of agricultural development: essence and features]. *Efektivna ekonomika*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1648> [in Ukrainian].
9. Pastukhova, Ye. A. (2006). Adaptatsiia ekonomichnoi systemy do zmin navkolynshnoho serdovyscha [Adaptation of the economic system to changes in the environment]. *Suchasni naukomistki tekhnologii – Modern science-intensive technologies*, 5, pp. 77-80 [in Ukrainian].
10. Turko, M. O. (2016). Teoretychni pidkhody do vyznachennia katehorii «ekonomichna adaptivnist pidpriemstva» [Theoretical approaches to the definition of the category "economic adaptability of the enterprise"]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 4. Retrieved from http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/1_2016/04.pdf [in Ukrainian].
11. Yarkina, N. M. (2014). Upravlinnia pidpriemstvom yak ekonomichna katehoriia (teoretychni aspekty) [Enterprise management as an economic category (theoretical aspects)]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 1 (76), pp. 130-136 [in Ukrainian].
12. Yachmenova, V. M. (2007). Identyfikatsiia stiikosti diialnosti promyslovykh pidpriemstv [Identification of sustainability of industrial enterprises]. Simferopol, Dolia. 384 p. [in Ukrainian].
13. Bondar, Iu. A., Doroshenko, T. M. (2022). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva yak faktor zabezpechennia efektyvnosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Economic security of the enterprise as a factor of ensuring the efficiency of foreign economic activity]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development of transport management and management methods*, 1 (78), pp. 70-82. DOI: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2022-1-70-82> [in Ukrainian].
14. Hutsaliuk, O. M. (2016). Orhanizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu korporatyvnoho intehtratsiinoho rozvytku [Organization of management of economic security of corporate integration development]. *Upravlinnia rozvytkom – Development management*, 2 (184), pp. 66-74 [in Ukrainian].
15. Hutsaliuk, O. M., Bondar, Iu. A. (2020). Bezpekovi menedzhment aviatsiinoho transportu v konteksti staloho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Safety Management of Aviation Transport in the Context of Sustainable Development of the National Economy]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka. Chumachenkivski chytannia – Management of Economy: Theory and Practice. Chumachenko's Annals*, pp. 82-94. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2020.82-94> [in Ukrainian].
16. Hutsaliuk, O. M., Bondar, Yu. A., Tomareva-Patlahova, V. V. (2024). Sotsialno-ekonomichna bezpeka personalu v systemi formuvannia ta rozvytku kadrovoho potentsialu pidpriemstva [Socio-economic security of personnel in the system of formation and development of personnel potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Seriya: Osvita. Sotsialni ta povedinkovi nauky – Scientific Bulletin of Severshchyna. Series: Education. Social and behavioral sciences*, 1 (12), pp. 83-102. DOI: <https://doi.org/10.32755/sjeducation.2024.01.083> [in Ukrainian].

Щепка О. В., Сало С. О., Григір С. І. Напрямки підвищення рівня економічної безпеки підприємств під впливом цифровізації та адаптивного управління

У статті проаналізовано особливості застосування концепції адаптивного управління при забезпеченні економічної безпеки підприємств. Визначено сутність економічної безпеки підприємства з точки зору різних підходів. Проаналізовано класифікацію загроз економічній безпеці підприємства за класифікаційними ознаками з позиції адаптивності й джерел ризику.

Систематизовано принципи управління економічною безпекою в контексті забезпечення належного рівня адаптивності, до яких віднесено принципи компетентності, ієрархічності, комплексності, результативності, адаптивності, об'єктивності, своєчасності, інтегрованості, ризикоорієнтованості, безперервності, планомірності. Охарактеризовано основні групи рішень та заходів, що здійснюються керівництвом підприємства в процесі адаптивного управління при забезпеченні економічної безпеки, до яких віднесено: правові, інформаційно-аналітичні, кадрові, ресурсні, техніко-технологічні, фінансово-економічні, мотиваційні, превентивні. Обгрунтовано задачі адаптивного управління при забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Шляхом послідовного розгляду базових понять як «адаптація», «адаптивність», «адаптація підприємства», «адаптивне управління» обгрунтовано базові засади застосування адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства.

Ключові слова: адаптація, адаптивність, економічна безпека, управління, фінансова безпека підприємства.

Shepka O., Salo S., Hryhir S. Directions for Increasing the Level of Economic Security of Enterprises under the Influence of Digitalization and Adaptive Management

The article analyzes the features of the application of the concept of adaptive management in ensuring the economic security of enterprises. The essence of economic security of the enterprise from the point of view of different approaches is defined. The classification of threats to the economic security of the enterprise by classification features from the standpoint of adaptability and sources of risk is analyzed.

The principles of economic security management are systematized in the context of ensuring the appropriate level of adaptability, which include the principles of competence, hierarchy, complexity, effectiveness, adaptability, objectivity, timeliness, integration, risk orientation, continuity, planning.

The main groups of decisions and measures carried out by the management of the enterprise in the process of adaptive management while ensuring economic security are characterized, which include: legal, information-analytical, personnel, resource, technical-technological, financial-economic, motivational, preventive.

The tasks of adaptive management in ensuring the economic security of the enterprise are substantiated. The basic principles of the application of adaptive management of the financial security of the enterprise have been substantiated through the consistent consideration of basic concepts such as "adaptation", "adaptability", "enterprise adaptation", "adaptive management".

Keywords: adaptation, adaptability, economic security, management, financial security of the enterprise.

Стаття надійшла до редакції 02.05.2024